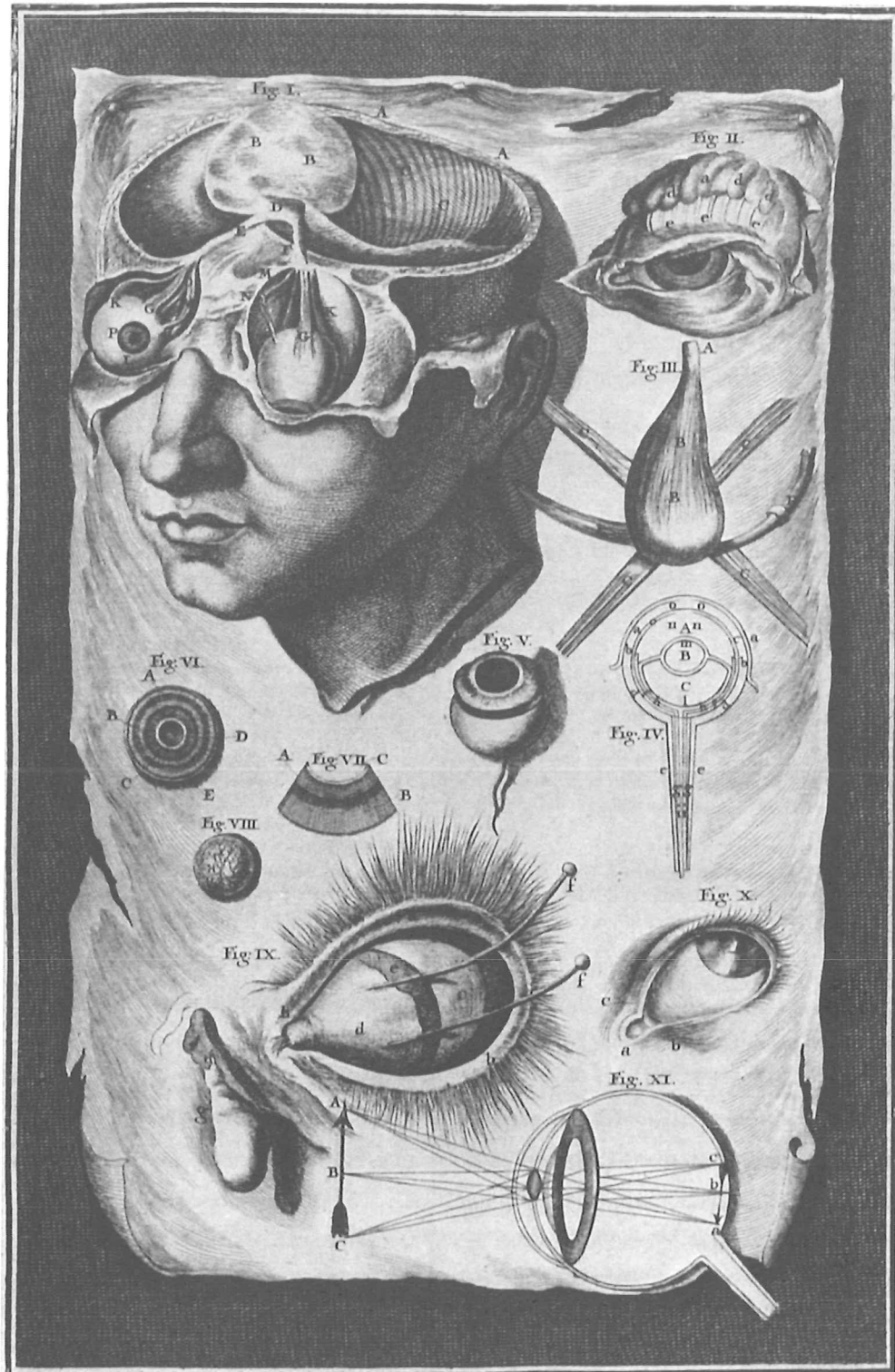

lijk naar het afgekloven skelet, een onvermijdelijke afloop die al aangekondigd wordt door middel van de skeletten die bij wijze van decor de wanden van het *Theatrum* versierden. Met de bouw van speciale anatomische theaters kreeg de publieke dissectie ook letterlijk de vorm van een schouwtoneel. De typische architectuur en vormgeving dwong de toeschouwers van bovenaf in het kadaver te kijken dat onder hun ogen werd uitgelegd in de dubbele betekenis van het woord. Het verband tussen het dode lichaam op de dissectietafel en het levende lichaam van de toeschouwer nodigde uit het tragisch lot van de ontlede mens op zichzelf te betrekken terwijl tegelijkertijd de theatrale setting ook voor de noodzakelijke veilige afstand zorgde. Van Dijk concludeert daarom: 'De openbare anatomische les sloot in alle opzichten aan bij het zeventiende-eeuwse moraliteitsdrama. In drama's zoals die van Vondel draaide alles om de catharsis, de loutering van de toeschouwer die uit het toneelspel iets leerde over zichzelf en de moraal.'

Net als de historische anatomische les zijn ook de demonstraties van het *Visible Human Project* ondanks hun openbare toegankelijkheid op Internet in feite alleen voor een klein publiek van ingewijden wetenschappelijk of educatief van nut. Want ook al suggereert de vormgeving van dit project directe toegankelijkheid voor iedereen, in feite is het tegendeel waar: een kijker moet al behoorlijk onderlegd zijn in de menselijke anatomie om de dwarsdoorsneden te kunnen vertalen naar organen en die te kunnen plaatsen ten opzichte van elkaar. Voor het merendeel van de Internetgebruikers zijn de gemillimeterde plakken een kleurrijk spektakel dat zijn betekenis krijgt in de context van de spannende details over misdaad, lugubere doorkijkjes in een skelet en het moraliteitsdrama van de veroordeelde misdadiger die uiteindelijk zijn verdiende straf niet ontging, waarbij de relatie tot de eigen inwendige mens een spanningsverhogende factor is. Het is vanwege deze associaties met misdaad en straf en de culturele normen en waarden die daarmee op het virtuele kadaver geprojecteerd worden, dat Jose van Dijk het *Visible Human Project* net als de historische anatomische praktijk begrijpt als een disciplineringspraktijk van het levende lichaam door middel van het dode. Een praktijk bovendien die niet los te zien is van de hedendaagse cultuur en de daar gangbare representatietechnologie.

"Kids will grow up with this man" zeggen de makers van de *Visible Male*. Een uitspraak die lijkt te refereren aan het feit dat dit digitale lichaam blijvend opvraagbaar zal zijn voor komende generaties. Een uitspraak echter die ook anders gelezen kan worden, verwijzend

PSAL. XCIV. v. 9.
Deus ὀφθαλμοτέχνης.

Psalm. XCIV. v. 9.
Das Auge ein Werk Gottes.

I. A. Fridrich sculp.

Het menselijk oog als het werk van God - Jean-Jacques Scheuchzer / Gravure: I.A.Fridrich
(uit: *Physique sacrée*, 1732-1737, VI, pl.561)